

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

20. évfolyam
(2016)

4. szám

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk minden kedves Olvasónknak!

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk a Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum és valamennyi használónk nevében mindazoknak, akik a 2016. évben adományukkal, munkájukkal, tanácsaikkal támogatták munkánkat. Bizalmukat igyekszünk meghálálni. Nevük a könyvtár honlapján olvasható.

(<http://www.konyvtar.univet.hu/index.php/hu/konyvtarrol/tamogatok>)

Névadónk tanévnyitó beszéde a HuVetA-ban

A Könyvtár mindig is fontos feladatának érezte, hogy az állatorvoslás és az állatorvos képzés múltjának egy-egy fejezetét megőrizze, digitalizálja és közzétegye az interneten. Ennek a nemes feladatnak újabb lépcsőfoka, hogy a M. Kir. Állatorvosi Főiskola kiadványai című sorozat digitalizálását megkezdjük. A már elkészült kötetekben az érdeklődők elolvashatják az 1899. és 1901. közötti főiskolai évek összefoglalóit, tanévnyitó beszédeket stb.

Az első kötet az 1899. év szeptember hó 24. napján megtartott felavató és tanévnyitó ünnepélyen elhangzott beszédet tartalmazza. A beszédet Hutýra Ferenc, a könyvtár névadója tartotta az „Állatorvosi szakoktatásunk fejlődése” címmel.

A teljes szöveg elérhető a következő oldalon: <http://www.huveta.hu/handle/10832/1690>

Tyúktartás a boldog békeidőkben

Ha épp kedvünk támad összehasonlítani napjaink és a 19. század második felének magyar sajtóját, sok azonosságot találunk, mint például a magyarság újságolvasó részének érdeklődését a politika szereplőinek és a közigazgatás tisztviselőinek különféle ügyei iránt. Am a különbségek is hamar szép számban tűnnek elő. Ilyen lehet az a tény, hogy a 19. század végi Magyarország lakosságának túlnyomó többsége még mindig földművelésből és állattartásból élt, s ez a korabeli lapok anyagán is megmutatkozik.

Vizsgáljunk meg az alábbiakban néhány cikket arról, mit írtak az egyik legkönnyebben tartható állatról, a tyúkról a dualizmus korának publicistái!

Más élőlényekhez hasonlóan ezeket a jóságokat is számos betegség fenyegeti. Egy tenyésztő szerint féreg ellen egy kanál kénporral kell behinteni a tojáson kotló tyúk fészket. Így annak melege gőzzé alakítja a kén, amely aztán átjárja a tyúk testének minden zugát, s tíz nap alatt kiirtja a kártevőket petéikkel együtt. Mire a tyúk elhagyja a fészket, teljesen egészséges lesz. (A tojáson ülő tyúkoknak... Békésmegyei Közlöny, 1878. június. 23.)

A legsúlyosabb veszedelmet a ragályok jelentették. A legveszedelmesebb ezek közül talán a baromfikolera volt, mely évtizedekkel, évszázadokkal ezelőtt éppen akkora riadalmat keltett, mint manapság a madárinfluenza. Érthető tehát, hogy a helyzet kezelésére hozott rendeleteket és határozatokat az újságok azonnal közzétették. A Vasvármegye Hivatalos Lapjának 1903. április 16-i számában is olvashatjuk a 30200/III/2. 1903. számú földművelésügyi miniszteri útmutatást a baromfikoleráról és az ellene való védekezés szabályairól. A szövegből először arról tájékozódhatunk, milyen kevés is elég a fertőződéshez: az egészséges szárnyas már attól veszélybe kerül, ha olyan útvonalon, legelőn közlekedik vagy olyan pocsolóban, patakban fürdik, melyet korábban egy fertőzött példány használt. A tünetek felsorolása után (hirtelen bekövetkező nagyarányú elhullás az állományban, bágyadság és szomorúság az egyes állatokon, szomjúság, olykor hányás, bűzös hasmenés) a megelőzésről és a teendőkről olvashatunk: elkerülhetjük a katasztrófát, ha nem szerzünk be idegen, kiváltképp külföldön nevelt állatot, távol tartjuk saját jóságainkat az olyan helyektől, melyeket más baromfik használhatnak, és nem engedünk be az udvarba baromfikereskedőket. Ha azonban már bekövetkezett a baj, ez az 1903-as utasítás is pontosan azt a háttorzongató megoldást ajánlja, melyet manapság a madárinfluenza esetekben szokás tenni: mészároljuk csak le a beteg állományt, majd a hullák gondos eltávolítása után alaposan, részletesen szabályozott lépésekben tisztítsuk meg egykori életterületet.

Am nemcsak a tyúkok, hanem tojásaik egészsége is sokat számított. Ma is mennyi

ÁLLATORVOSI SZAKOKTATÁSUNK FEJLŐDÉSE.

BESZÉD,

MELYET

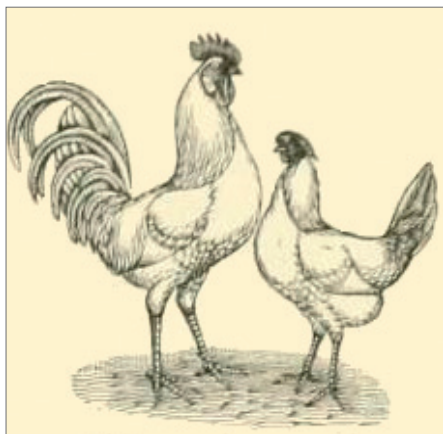
A BUDAPESTI M. KIR. ÁLLATORVOSI FŐISKOLA
FELAVATÓ ÉS TANÉVMEGNYITÓ ÜNNEPÉLYÉN

1899. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 24-ÉN

MONDOTT

DE HUTYRA FERENCZ

Egyetemes orvosdoktor, orvoseleves állatorvos, a belgyógyászat nyilvános rendes tanára és az állatorvoslás és hússzerlelektan tanára, a III. oszt. vaskorona-rend és a Ferencz József-rend lovagja, az érvényes nyilvános belgyógyászati tanár, az OHSZ. közegészségi tanács rendkívüli tagja, az állatorvosi tiszti vizsgálat vizsgáló bizottságának tagja, az állatorvosi főiskola rektora.

Fehér leghorn kakas és tyúk. Our common domestic animals (Hill's Album of Biography and Art, 1887) [https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_\(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887))

Selyemtyúk. Our common domestic animals (Hill's Album of Biography and Art) Chicago, 1887. [https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_\(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887))

Spanyol fehérarcú tyúk. Our common domestic animals (Hill's Album of Biography and Art) Chicago, 1887. [https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_\(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Our_common_domestic_animals_(Hill%27s_Album_of_Biography_and_Art,_1887))

bosszúság származik a vékonyhéjú tojásokból, melyek egyetlen leheletfinom koccantásra is szinte szétrobbannak a kezünkben. Nyilván a letűnt korok emberének is sok főfájást okozott ez a probléma. Egy 1879-ben íródott tanács szerint (*Vékonyhéjú tojás. Békésmegyei Közlöny, 1879. szeptember 2.*) etesünk a tyúkokkal sok tiszta kövecset, száraz vakolatot, tojáshéjat, összetört csontokat vagy kagylóhéjakat a vastagabb héj érdekében. A túlsúlyos tyúk is rakhat kezelhetetlen tojásokat; az ilyenek adjunk soványabb kosztot.

Annyira fontos volt egyébként egy tyúk „tojáskapacitása”, hogy maga a drezdai állatvédő intézet foglalkozott a problémával. (*Hány tojást tojik egy tyúk? Békésmegyei Közlöny, 1880. június 5.*) A precíz németek nemcsak azt állapították meg, hogy egy tyúk petefészke hozzávetőlegesen 600 tojás ígérteit tartalmazza, hanem azt is, hogy ebből az ígéretből a jószág évente mennyit és milyen megoszlásban vált valóra.

A parasztek nemcsak a csirkék tojását, húsát és tollazatát használták fel, hanem a ganéját is előszeretettel hasznosították: a földbe forgatott, magas ásványi anyagtartalmú végtermékkel sokkal jobb minőségű termést takaríthattak be. Egy 1880-as írás szerint (*A tyúk-ganéj kezelése. Békésmegyei Közlöny, 1880. június 16.*) gyűjtsük össze a trágyát az ólaktól, majd tavasszal vagy ősszel jó minőségű földdel (tőfenékkal vagy iszappal) keverjük össze. Ily módon egy anyagi értelemben is értékes keveréket kapunk (akkori áron tyúkonként fél forint), melynek hatása a növényekre az istállótrágyáéval vetekszik.

Az 1896-os millenniumi országos kiállítás közeledtével a magyar szellemi élet alakítói igyekeztek összegyűjteni a hazai tudomány, művészet és közélet addigi eredményeit. Fontos része volt a készülődésnek a magyarországi házasított állatfajták számbavétele. Az Országos Baromfitenyésztési Egyesület ennek szellemében rendezhette meg baromfi kiállítását és vásárát 1892 szeptemberében

és októberében. (*Nemzetközi baromfi kiállítás Budapesten. Zalamegye, 1892. augusztus 7.*) A tenyésztők előzőleg kaptak az egyesülettől egy felhívást: amennyiben szárnyaikat nagy tételben szeretnék értékesíteni, küldjenek belőlük egy mintát a vásárra, hogy legyen alkalmuk vételi szerződést kötni egy megfelelő kereskedővel.

A dualizmus kormányai időnként súlyos felelősségként cipelték az agrármélesség megélhetését. 1893-ban a földművelésügyi minisztérium arra vállalkozott, hogy a legmegbízhatóbb londoni baromfikereskedőtől szerezzen be drágán kitűnő adottságú tyúkfajtákat. A példányokat a fővárosi állatkert tyúkászata vette át azzal a szándékkal, hogy tojásaikat hazai tenyésztők és termelők rendeljék meg. Az állatkert igazgatósága ennek érdekében ingyenes képes árjegyzéket is postázott az érdeklődőknek. (*Baromfi tenyésztők figyelmébe. Zalamegye, 1893. február 5.*) Csaknem tíz évvel később, az 1902-es pozsonyi világkiállításon is található a nagyérdemű különleges plymouth és langshan tyúkokat (*Esztergom, 1902. szeptember 21.*). Amint az erről szóló cikkben is olvasható, ezeket a fajtákat maga a kormányzat ajánlotta azokban az időkben.

Végül azoknak a tollnokoknak is eszükbe jutott olykor-olykor ez a viszonylag egyszerű teremtmény, akik nem az ismeretterjesztés, hanem a kapcsolódó hiedelmek bemutatásának vagy csak a pusztán kedveskedés szándékával kívántak róla írni. Így tett 1877-ben a Pápai Lapok egyik munkatársa is tárcasorozatának egyik szemléletes és bájosan megírt részében. (*A „Pápai Lapok” tárcája. Rajzok az állatvilágból. IV. Egy élő óra. Pápai Lapok, 1877. augusztus 5.*) Írásának témája a kakas, melyet egy ritka elegáns és fenséges teremtményként mutat be: egy „született gavallér”, mely mindig előkelően viselkedik, akár szíve tyúkjának udvarol, akár háremét védelmezi, akár feleségeivel perel. Ha élelmet talál, nem eszi meg, hanem odahívja kedves hölgyeit, és átengedi nekik a zsák-

mányt. Önzetlensége azonban zavartalanul megfér zsarnoksága mellett, hiszen udvarán semmilyen más hatalmat nem tűr meg a sajátján kívül. S ha a betolakodóban vetélytársát veszi észre, előnti a harci düh. A kaka sok vérre menő küzdelmét elegendő találták szórakoztatónak ahhoz, hogy megszülessen a kakasviadalok (egyébként napainkig tartó) hagyománya. A tárcaíró az angoloknak és a spanyoloknak tulajdonítja ennek az enyhén fogalmazva is kétes értékű sportágnak a művelését. Ők még azonos méretű fémsarkantyúkat is erősítettek az állatok lábára az egyenlő esélyek érdekében, így viszont gyakran esett meg, hogy a győztes kakas is halálos sebeket szerzett.

Ha belelapozunk újkori elődeink sajtótermékeibe, hamar rábukkanhatunk olyan írásokra, amelyek a haszonállattartás megsegítésének szándékával íródtak. Mára annyira megváltozott a világ, hogy ilyesmiről a termelőknek szerkesztett magazinokon vagy a szaklapokon kívül alig olvashatunk. (B.B.P.)

Hasznos applikációk állatorvosoknak

Az okostelefonok korában, amikor a tájékozódástól a kapcsolattartásig, a játéktól a művelődésig mindenre mobilkészüléket használunk, mi sem természetesebb, hogy

az olyan bonyolult tudományokban is, mint az állatorvostan, applikációk tucatjait fejlesztik világszerte. Ezek rengetegében igyekszünk némi tájékoztatást adni arról, hogy melyek lehetnek napjaink Android operációs rendszert használó állatorvosának legjobb virtuális barátai.

Veterinary Dictionary

Ez az állatorvosi szótár ingyenes hozzáférést biztosít több mint 44.000 kifejezéshez és több száz képhez, amelyek állatorvosok és állatgondozási szakértők által megbízhatónak ítélt forrásokból származnak.

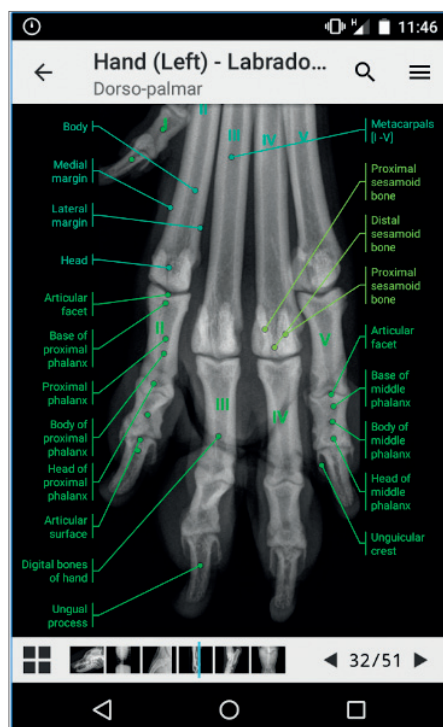
Az alkalmazás teljes egészében mentes a fizetős extra tartalmaktól. Megnyitásával a teljes tartalomhoz azonnal hozzáférünk, közte anatómiai információhoz, betegségekhez, kezelési metódusokhoz, tesztekhez és eljárásokhoz, fotókkal és röntgenképekkel. Kereséseinket elmenthetjük könyvjelzőként, vagy akár megoszthatjuk közösségi oldalakon.

vet-Anatomy

Az IMAIOS fejlesztése egy állatorvosok és asszisztenseik, radiológusok és állatorvostan hallgatók számára fejlesztett atlasz, amely egy az egyben a cég díjnyertes humán e-anatómiai atlaszának mintájára készült. Vizualisan jeleníti meg az állatorvostant és az anatómiát, külön jelölve az anatómiai részeket.

A képek, albumok között tallózzhatunk, a címkékre csoport vagy kategória alapján, az anatómiai struktúrákra pedig a modulokban kereshetünk rá. Munkánkat megkönnyítendő egyszerre több ablakban is dolgozhatunk.

Amellett, hogy fizetős alkalmazás, hátránya még a nagy méret, azonban ennek köszönhető az a jelentős előny, hogy offline módban is teljes egészében használható.

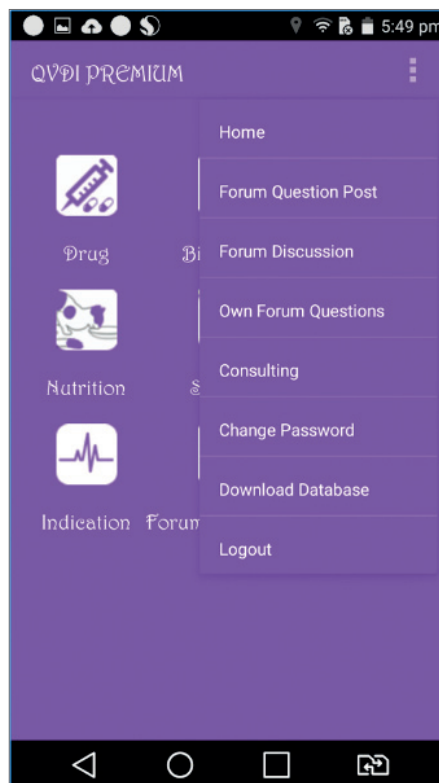

RoVECCS Calculator

Ez az európai gyógyszerpiacot alapul véve készült román fejlesztésű ingyenes alkalmazás igen praktikus gyakorló állatorvosok számára, mivel sürgősségi ellátásnál segít gyorsan és pontosan kiszámítani a beadandó gyógyszer mennyiségét a testtömegtől függően. Ez az egyszerű és hatékony szoftver 1-60 kg-os állatok gyógyszeradagjait tudja kiszámolni, oszlopokba rendezve, milliliterben vagy milligrammban adja meg a dózis tartományát (pl. 50-100 mg/kg), így segítve az optimális kezelés elérését akár kritikus helyzetekben is.

Quick Veterinary Drug Index

Ugyancsak a kezeléseket segíti a QVDI applikáció, amely a házhoz járó állatorvosokat látja el praktikus információval gyógyszerekkel, táplálással, diagnosztikával kapcsolatosan. Szintén hasznos lehet állattartók számára. Fórumvitáknak ad teret szakemberek és végfelhasználók között, megkönnyíti a kommunikációt a gyógyszergyártókkal és az állategészségügyi termékek gyártóival. Listából választhatjuk ki a gyógyszert, utánanézhünk az adott termék részleteinek, véleményeket olvashatunk, és ha még mindig nem találjuk a keresett információt, máris feltehetjük kérdéseinket a gyártónak.

Ingyenes, de ha szeretnénk megszabadulni a reklámoktól, prémium tagsággal ezt elérhetjük.

Természetesen a fentiek csak egy szűk szelekció, számtalan hasznos alkalmazás között böngészhetünk még a témában, van külön Androidos app például antibiotikumok kezeléséhez (Antimicrobial SmartVet) és csonttörések kezeléséhez (Small Animal

Fracture Mgmt) is. Érdemes tehát körülnézni a Google Playen, mert okostelefonunk segítségével manapság a tudomány már a kezünkben is elfér. (M.D.)

Új e-könyvek

A könyvtár újabb angol és német nyelvű műveket tartalmazó e-könyv csomaggal bővítette szolgáltatásai körét.

- Infektionskrankheiten der Katze by Hein, Jutta Hartmann, Katrin
- Turner and Mcllwraith's Techniques in Large Animal Surgery by Baird, A. N. Hendrickson, Dean A.
- Blackwell's Five-Minute Veterinary Practice Management Consult by Ackerman, Lowell
- Theory-Based Ecology by Botta-Dukát, Zoltán Pásztor, Liz Meszéna, Géza Czárán, Tamás Magyar, Gabriella
- Drug Therapy for Infectious Diseases of the Dog and Cat by Wiebe, Valerie J. (2015)
- Small Animal Medical Diagnosis by Neer, T. Mark Lorenz, Michael D. DeMars, Paul (2013)
- Atlas of Animal Anatomy and Histology by Molnár, Kinga Lőw, Péter Kriska, György (2016)
- Praktische Dermatologie bei Hund und Katze by Scarampella, Fabia Noli, Chiara Toma, Stefano (2014)
- Fundamentals of Canine Neuroanatomy and Neurophysiology by Uemura, Etsuro E. (2015)
- Concise Review of Veterinary Microbiology by Markey, B. K. Quinn, P. J. Fanning, S. Fitzpatrick, E. S. Leonard, F. C. (2015)
- Praxisleitfaden Hund und Katze by Nolte, Ingo Nolte, Ingo (2014)
- Tiermedizinische Fachangestellte in der Prüfung by Kiris, Sibylle Grabner, Prof. Dr. Arthur (2014)

Ki miben segít

WINKLER BEA mb. könyvtárigazgató, webmester, olvasószolgálat, minőségügy, MTMT, HuVetA

BIKÁDI KATALIN használóképzés, MTMT támogatás, olvasószolgálat

BOZÓ BENCE PÉTER levéltáros, állatorvostörténet

EDELÉNYI OTTÍLIA titkár, ha nem tudja, kihez forduljon; könyvtáros, ha nincs, aki csinálja
EGRI KRISZTINA olvasószolgálat, marketing, használóképzés, HuVetA

KURJÁK JÁNOSNÉ raktáros, fénymásolás, digitalizálás

KISS JÓZSEFNÉ OLÁH EDIT könyvtárközi kölcsönzés, folyóiratok, Magyar Állatorvosi Bibliográfia

MUDRI DIÁNA olvasószolgálat, titkár, MTMT támogatás

SÁRKÁNY LAURA raktáros, fénymásolás, digitalizálás

VÁRADI ADÉL főmuzeológus, állatorvostörténet

GÖRBE ATTILÁNÉ, ANIKÓ ruhatáros, biztonsági őr, beszélgetőtárs